

VITASSUK MEG!

Ifjúágunk művészi nevelésének kérdéséhez

Az utóbbi időben többször merült fel sajtóban az új nemzedék irodalmának, művészi nevelésének kérdése. Sokfelől, sokféleképpen közeledik a gyermekhez a szülő, nevelő, író, művész. Ez természetes is. Minden öntudatos szülőnek, hivatás magaslátán álló nevelőnek, írónak a művészi neveléreményben ugyanaz a célja, amikor a kibontakozó gyermeki világra felé fordul: becsületes, értékes, sokoldalú, mélyen érző és gondolkodó tagjává nevelni társadalmának gyermekét, tanítványát, olvasóját.

Sokat írtak már arról, hogy a zene, az ének milyen fontos szerepet tölt be az érzelmi- és gondolatvilág kialakításában, fejlesztésében. Körösmen arról van szó, hogy minden gyermekből zenészt neveljünk, mindössze a gyermekben általában benne rejlő zenei adottságokat felhasználjuk a nevelés folyamataiban a gyermek és a közönség érdekében, hogy teljesebb emberré formáljuk, elvezessük az általános ismeretekkel együtt arra a fokra, hogy felismerje a szépet a zenében. „*Utóvégre lehet élni zene nélkül is. A szivatagon át is vezet át. De mi, akik azon járódzunk, hogy minden gyermek kezébe kapja a jó zene kulcsát, s vele a rossz zene elleni talizmánt, azt akarjuk, ne úgy járja végig élete útját, mintha szivatagon menne át, hanem virágos kerteken.*” — mondja Kodály Zoltán egyik beszédében.

Nem tudnám felvázolni, hogy a nevelésnek ezt az ágát milyen mértékben használtuk ki az emberformálás nehéz, ugyanakkor sok örömet is nyújtó feladatában. Nem is erre akarok vállalkozni; ehhez jobban kellene ismernem az eredményeket ország-szerte.

Ennek az elég bonyolult, felelős-ségteljes nevelésnek — a gyermek zenei nevelésének — egy el nem hanyagolható láncszemére szeretném felhívni a figyelmet: *kottanyomatásunk mennyiben segíti elő a zenei nevelés sikeres menétét?*

Vegyük szemügyre, mit nyújtottak ezen a területen nevelőinknek kiadói.

Egy időben a Művelődés mellékleteként kórusfüzetek jelentek meg. Ugy emlékszem, a hetedik szám után megszűnt. A vegyeskarai művek mellett között olyan egyneműkara irt anyagot is, melyet iskolai énekkaraink felhasználhattak (Bartók, Farkas Ferenc kórusaiból pl.). Később a Művelődésben jelentek meg kórusművek és sajnos sok esetben rosszul fordított, közepszerű művek mellett ritkán kaptunk valóban értékes alkotásokat. Az utolsó számokban nagy örömeinkre változott a helyzet: a között anyagot a kórusvezető különösebb aggodalom nélkül tűzhette s tűzheti műsóra.

Az iskolai kórusoknak sajnos itt is csak az utóbbi időben jutott anyag: igaz: a művelődési otthonok nagyrésztének, ha van énekkara, az vegyeskar s a Művelődés első sorban ezekhez szól.

Magyar nyelvű zenei szaklapunk nincs, mely elláthatná anyaggal az iskolai együtteseket. Ez a feladat tehát az ifjúághoz, illetve a gyermekekhez szóló időszakai sajtónkba szorult.

Egyik délelőtt beültem a kolozsvári Egyetemi Könyvtárába s átneztem a Pionír évfolyamait (1950—1954). Végiglapoztam 192 számot s találtam benne 26 (!) dalt (részben egy- részben kétszólamú). Ha ebből levonok kettőt (egyik egy két évvel korábbi számban már megjelent, másik táncbetét) átlag minden nyolcadik számra esik egy-egy dal. Ez magában még nem lenne furcsa, viszont véletlenül sincs egyetlen népdal, vagy a népdal szellemében készült művészi alkotás. Valahogy úgy éreztem magam, mintha egy kicsit a „tandál” világába tévedtem volna. Ha csak ezt a zenei anyagot nézem, úgy tűnik, mintha magyar s szomszéd népek népdala egyáltalán nem léteznék, mintha a magyar gyermekkórus irodalomban nem léteznék Bartóknak, Kodálynak s tanítványainak ilyenirányú munkássága.

Sajnos az 1955-ös évfolyamot nem kaptam meg (az Egyetemi Könyvtárban s több iskola könyvtárban sem találtam). Viszont hozzájutottam az 1956. év húsz számához, s ezek egy kicsit kárpótoltak előbbi keserűségemért. Itt már az arány is más (minden másodikra népek esik egy dal) s éreztem valamit a má-ból: népdal szellemében fogant, nyelvi szempontból simán pergő dalokat s főleg: több *torodést* ezzel a területtel. (Az első négy évfolyamban néhány jó mű mellett túlnyomó részben fordításokat közöltek s ezekben a prozódia igen sokszor csettelt-hotolt, ezekkel a gyermek nyelvezetét aligha fejlesztették szegény zenetanárok s tanítók [leszot] példákint felhívni jónéhányt!)

Az *Allami Irodalmi és Művészeti Kiadó* tavaly törlesztett valamit a gyermekkarokkal szemben fennálló adósságából: megjelentette igen ötletes és szép kivitelezésben *Jagamas János* öt háromszólamú, értékes gyermekkarai művét. Erről a dícséretreméltó kedveményezésről csak a legnagyobb örömmel és elismeréssel lehet szólni. Kezdet ez, melynek még nincs sokát.

Bár az első pillanatra nem tartozik ide, lényegében a zenei nevelés alapja: az *iskolai énekkönyvek* kérdése. A pillanatnyilag használatban lévő könyvek 1949-ben készültek. A zenei oktatás új átszervezése feltéle-

nül szükségessé teszi lényeges átdolgozásukat, vagy éppen teljesen új kiadását. Énekkönyve csak a második ciklusnak s a VIII. osztálynak van. Felépítettük az „emeletet” s megfeleledtünk az alapról! Az első ciklus osztályainak még ma sincs énekkönyve. Történetek kísérletek, ezek azonban megrekedtek az asztalfiókokban. A jelenlegi énekkönyvek példánya keves. Az a nyolc (!) két-háromszólamú mű, ami a három könyvben (V—VII. oszt.) található, semmiképpen sem elégíti ki az iskolai kórusok szükségleteit. (A nyolc kórusműből kettő ismétlés).

Hogyan lehetne segíteni?

Pillanatnyilag azt hiszem, kettős megoldást kellene szent előt tartanunk kiadóinknak: egy *átmeneti* s egy *túlatit*. A túlatítnak végeredményben az lenne a célja, hogy pedagógiai s művészi szempontból egyaránt kifogástalan műveket nyújtson az ifjúághoz s gyermekkórusoknak, nevelőinknek. Gondoskodni kell idejében, hogy a Tankönyv-kiadónál megjelenhessenek — a többi tankönyv mellett — mind a *hét*, később mind a *tíz* osztály részére a kívánt énekkönyvek. Feltétlenül szem előtt kell tartanunk, hogy a nevelő bőséges példányszámot kapjon, *öréjű változatossá, eleve, eleménytelően* tudja várszolgálni. Lehetőseget kell találni arra, hogy egy osztályi anyagának nevelője (vagy folytatásgalosan) végig vezessük a gyermeket a zenekultúra eredményeinek megismerésében a legréggebb zenekultúráktól napjainkig.

Az énekkora anyagára épül, azt egészíti ki az *énekkari* óra. Nem lehet eléggé hangsúlyozni ennek fontosságát, a közösségi életre nevelő hatását. Itt nem lehet célozom most erre kitérni, de azt hiszem abban senki sem kételkedik, hogy pl. egy iskolai ünneplő lefolyása, nevelő hatása hatványozott, ha műsoron művészi értéket s kivitelezési kórusműt is előfordul. A nevelő, színvonalas műsorösszeállításához *változatossá anyag* kell. Honnan vegye a kórus vezetője? Kottakiadásunknak segítségére kell jönnie *his, oltó s mégis izléssé, tartalmas kórusfüzetekkel*. Ezenként megjelentethet egy-egy füzet s hogy az eladható s biztosítani lehessen, az első időben előfizetéses alapon is meg lehetne szervezni a terjesztést. Ez egyébként, ha jó a füzet, nem okoz gondot!

Mind a tankönyv, mind a kórusfüzet megjelentése hosszabb időt igényel. Nem kell azonban addig várunk. Atmenetileg jelentős segítséget nyújthat a *Művelődés* s a *Pionír* nélkül, hogy az előbbi minőségi követelményt feladná. A Pionirnak szorosabb

a kapcsolata az iskolával. Az énekkel, a zenevel való foglalkozást *állandóvá* kellene tennie egy-egy kis kórusmű közlésével, a zenetörténet nagyjainak ismertetésével a lap színvonalán. Az idén pl. Mozartot ünnepli az egész világ. Eleteknek sok mozzanatát közel lehetne hozni a gyermekhez s ezek a kedves fiatalkori emlékek néha egész életet át elkísérik. Az iskolai zenekörök irányításában, az iskolai zenei életének magasabb színvonalra emelésében igen hálás szerepe lenne. Egy-egy rövid beszámoló, levél, kép a jobb iskolai kórusról, szereplésről, szerkesztől hatna erre a munkára.

A *Művelődés* egy idő óta a zenei oktatás anyagának rendszeres közlésével nagy hiányt pótol. Az iskolai kórusok vezetői hálásak lennének, ha a kórusanyag közlésében a holnap énekkaraira gyakrabban gondolnának — az éneklő gyermek felnőtt korában nem halad el közömbösen fatujának, városának művelődési kérdését, lehetőségeit mellett.

Készül két népdalgyűjtemény *Fiatal énektanáraink* közül többen államvizsga-dolgozatként elemi iskolai énekkönyvet írtak. Tapasztalt énekdolgozóink bevonásával ezek lehetnének talán a tankönyveink.

A Magyar Autonóm Tartomány ideai kultúrversenyének körzeti szakaszán 32.000 (!) gyermek és ifjú vett részt. A tartományi szakaszra több, mint 2.000 jutott el. A tánc- és színjátszó csoportokkal együtt az *iskolai énekkarok* alkották ezt a nagyon jelentős tömeget. Az iskolai énekkarok Kolozsváron is szép eredményt mutathatnak fel. *Nehézen nem lehet közömbös, hogy mint énekelnek ezek az együttesek. Jó munkájukhoz anyagra van szükségük. Biztosítanunk kell rendszeresen nevelőinknek ezt a fontos tevékenységét kottakiadásunkkal.*

BENKO ANDRÁS

Művelődés, 1956. nr. 10. 19. 61-62